
ФРАГМЕНТИ ОТ ЖИВОТА И ТВОРЧЕСТВОТО НА ОСНОВОПОЛОЖНИКА НА АКАДЕМИЧНОТО ОБРАЗОВАНИЕ ПО ЗАСТРАХОВАНЕ В БЪЛГАРИЯ

Нено Павлов¹

Радослав Габровски²

¹ *Международното висше бизнес училище – Ботевград*

² *Висше училище по застраховане и финанси – София*

E-mail: ¹*nenopavlov@abv.bg*; ²*rgabrovsky@abv.bg*

Резюме: Целта на статията е да се отбележи и отдаде почит на паметта на забележителния професионалист – учен и практик – проф. д-р. Велеслав Гаврийски. Разработката се фокусира предимно върху най-значимите факти и събития от неговата биография. Освен солидното му образование в престижни университети у нас и в чужбина, в нея се подчертава фактът, че той е основният инициатор, съосновател и първи ръководител на единствената в България катедра по застрахователно дело. Подчертава се още, че проф. В. Гаврийски пръв разработва на българска основа теорията (икономиката) на застраховането, на презастраховането и на застрахователното право. В това отношение забележителна негова заслуга е написването на първите фундаментални университетски учебници и ръководства в тези направления. В знак на признателност за подпомагането и развитието на проспериращ национален застрахователен и осигурителен бизнес през 1996 г., в памет на забележителния учен, бе учредена Фондация „Проф. д-р Велеслав Гаврийски”.

Ключови думи: годишнина, застраховане, Гаврийски, образование, фондация.

Тази статия се **цитира**, както следва: Павлов, Н., Габровски, Р. (2020). *Фрагменти от живота и творчеството на основоположника на академичното образование по застраховане в България*. Народно стопански архив, (2), с. 3-14.

URL: www2.uni-svishtov.bg/NSArhiv

JEL: G22, G23, G29.

* * *

Професор Велеслав Гаврийски е роден на 8 юли 1909 г. в с. Кормянско, област Габрово в интелегентно, модерно за времето, учителско семейство. Баща му, Димитър Гаврийски (1879–1945 г.), е доктор на филологическите науки и редовен преподавател в Берлинския университет, забележителен философ, отличен педагог, литератор, езиковед (член на Съюза на българските писатели), издател на учебници по английски, немски и френски език, авторитетен културен деятел в страната през първата половина на миналия век. Той е автор на задълбочено изследване върху академичната дейност на германските висши търговски училища. Още от момента на откриването на Висшето търговско училище „Д. А. Ценов“-Свищов (понастоящем Стопанска академия „Д. А. Ценов“) – 8 ноември 1936 г. лично от Цар Борис III – до пенсионирането си той заема академичната длъжност „професор“ по немски език и директор на Специализиран институт за обучение по чужди езици (езикознание) във висшето училище.

Майката на проф. Велеслав Гаврийски е уважаван представител на интелектуалния елит през периода между двете световни войни, впечатляваща с модерното си европейско образование, мислене, култура и потенциал. Тя е собственик и директор на частна девическа търговска гимназия „Миневра“ в София. Фамилният геном, среда и традиции се предават на потомците Гаврийски, които ги развиват и обогатяват и в наши дни.

Проф. В. Гаврийски завършва гимназия в София (1927 г.) и Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ (1931 г.). След непродължително упражняване на професията съдия в общинския център – гр. Севлиево е избран за асистент в свищовското Висше училище през 1940 г.

В съответствие с историческата хронология на събитията на 8 ноември 1936 г. Цар Борис III, след кратко емоционално слово при откриването на Висшето търговско училище, със свой Указ официално връчва на новоназначения ректор– проф. д-р Димитър Бъров (френски възпитаник) „за пазене на вечни времена“, Наредба – Законъ за Висшето търговско училище – Свищов¹, издадена на 01.09.1936 г. В него се разпорежда първоначално да се разкрият два отдела (понастоящем факултети):

първо, финансово-административен и банков отдел;
второ, кооперативно-застрахователен отдел (Павлов, Н.1988).

---

¹ Прието с Постановление на МС от 26.08.1936 г. и утвърдено с Указ на Цар Борис III от 1.09.1936 г.

По този начин обучението по застраховане придава специфичен облик на висшето търговско училище още от момента на неговото основаване. То се оценява като практическо реализиране на Завещанието на прозорливия свищовски гражданин, предприемач и хуманист – Дарителят Димитър Ценов, в което се призовава „Веднага да се основе и издържа от прихода на фонда едно Висше търговско училище в Свищов... по подобие на германското висше търговско училище в Берлин – Ханделсхохшуле.... Дисциплините, които ще се преподават, трябва да обгръщат търговските науки, финансовите науки, търговското право, банковото дело, науките по застрахователно дело и др.“, с допълнението: „Това от мен създадено висше търговско училище в Свищов, не бива да се смесва или слива с никое друго държавно или с частни средства създадено учебно заведение....“².

В Наредбата–Законъ се регламентира, преподаването на учебните дисциплини да се осъществява посредством 16 катедри, като под номер 14 присъства и катедра „Застрахователно дело“. Академичното обучение следва да се организира по учебни дисциплини, включващи лекции, семинарни занятия и лабораторни упражнения. Окончателният *общ Учебен план* на занятията по 21 академични курса в училището за първия випуск Академичният съвет приема след втората учебна година, респ. през месец юли 1938 г.³ По този начин за първи път официално във Висшето училище се поставят основите на преподаването в университетското икономическо образование в страната на *учебната дисциплина „Теория на застраховането“*, съответно в трети и четвърти курс с 2 часа лекции и 1 час семинарни занятия седмично. *Първият випуск на Висшето търговско училище – Свищов, който започва да изучава застраховане, са третокурсниците през есента на 1938 г., съответно пети семестър с 2 часа лекции, 1 час упражнения и полагане на изпит в края на курса веднъж върху целия учебен материал* (Тасев, Ал., 2012). През м. май 1939 г. (Протокол № 14/12.05.1939 г.) се прави корекция в учебния план, като се предвижда, преподаваната учебна дисциплина по застраховане през предстоящата 1939/1940 учебна година да включва 3 ч. лекции и 2 ч. упражнения в трети курс (V и VI семестър) (Радков, Р. 2012). Учебните занятия през 1938 г. се възлагат на проф. Иван Стефанов (най-добрият учен–статистик в България), хабилитиран в СУ „Св. Кл. Охридски“, гр. София през 1936 г. Така на картата на България се появява и постепенно утвърждава ново средище на науката и образованието по застраховане, с неocenимите заслуги на родо-

---

² Завещанието на Димитър А. Ценов, Свищов, 1 ноември 1912 г.

³ Заседание на Академичния съвет, Протокол № 37/6.07.1938 г.

началника проф. Ив. Стефанов (по-късно академик), подкрепян безусловно от ректора проф. д-р Д. Бъров и Академичния съвет.

В началото на поредната пета учебна година през м. юни 1940 г. (Протокол № 28/21.06.) Академичният съвет приема нова учебна програма за преподаване на общотеоретични и специализирани научни познания по застраховане. За целта към групата на икономическите дисциплини, освен *общия учебен курс „Общо учение за застраховането“ в трети курс (2 часа лекция плюс 1 час упражнения) се въвежда допълнителен специализиран курс „Специално учение за застраховането“ в четвърти курс (2 часа лекции)*⁴. В изпълнение на това решение, по предложение на титуляра проф. д-р Иван Стефанов, от 1 януари 1940 г. за обучение в семинарите по статистика и застрахователно дело е назначен след кратко практикуване на съдийската професия *Велеслав Димитров Гаврийски*, останал лоялен академичен преподавател на училището, с убедителна професионална кариера до смъртта си (Протокол № 12/22.12.1939 г.). Това го поставя в редиците на *основоположниците и създателите на академичното обучение по застраховане в свищовското Висше училище и Република България.*

Междувременно по подобие на германските висши училища, каквато е и волята на Дарителя Д. Ценов, се пристъпва към изграждането на нови академични звена за приложни изследвания и обслужване на бизнеса. Създава се *Институт по застрахователно дело*, както и Институт за стопански изследвания, Институт за финансови и счетоводни проверки и експертизи и др. (Протокол № 34/23.12.1941 г.). Обявява се специална стипендия за специализация на „асистент“ или „доцент“ по застраховане от Висшето училище в Института по застрахователно дело в Университета Лайпциг, Германия.

Поредната съществена промяна в преподаването по застраховане в условията на функционираща пазарна икономика е свързана с разширяване на учебните курсове. От началото на осмата (1943 – 1944) учебна година пред студентите от първи курс (втори семестър) започват да се четат един час лекции седмично по „Увод в застрахователното дело“, два часа седмично лекции пред студентите от втори курс (трети и четвърти семестър) общ (теоретичен) курс по „*Общо учение за застраховането*“ и трети курс по един час седмично през един семестър специализиран курс по „*Специално учение за застраховането*“, администрирани от изградената специализирана катедра „Статистика и застрахователно дело“. В интерес на подобряване качеството на преподаването в разширеното обучение по застраховане от 09.01.1943 г. асистент д-р

---

⁴ Вж. Разпис на лекциите 1937 – 1938 г., Свищов, 1937 г.

Велеслав Гаврийски след дългосрочна специализация в Германия е избран единодушно за „доцент“ (Протокол № 56/9.01.1943 г.) към катедра „Държавно устройство и управление“ и член на Академичния съвет. Целта е подготовката на висококвалифицирани специалисти за функциониращите в България 31 застрахователни дружества, респ. 19 български и 12 представителства на чуждестранни застрахователни компании към края на 1943 г. В своя годишен отчетен доклад ректорът проф. Д. Бъров заключава: „Изтеклата седма 1942 – 1943 академична година протече също така при изключителни времена, които нашето отечество и светът изживяват. Очевидно това не може да не даде своите отпечатаци върху правилното развитие на училището...“ (Драганов Хр., 2010), вкл. и на обучението по застраховане.

Немскоговорещият проф. Гаврийски провежда неколнократни специализации по застрахователни науки в Лайпциг (при известния застраховател и статистик Ф. Буркхард през периода 1936–1938 г.), в Берлин и Франкфурт на Майн, Германия. Успешно защитава докторски труд през 1939 г. в Университета „Й. В. Гьоте“, Франкфурт на Майн⁵ на тема „*Частното застрахователно дело в България*“ в обем от 140 стр. (Драганов, Хр., 2010), с което придобива докторска степен по застраховане. Това дава основание на Академичното ръководство да разшири тематичния му обхват на преподаване, като възлага и лекции по дисциплината „Борсови сделки“ през поредната седма учебна 1942–1943 година.

Заемането на академичната длъжност „доцент“ от 09.03.1943 г. дава основание впоследствие на 20 април 1948 г. (Протокол № 9) доц. д-р В. Гаврийски да бъде повишен в длъжност извънреден „професор“. Той се утвърждава като известен учен с феноменална памет, хуманист, специалист–застраховател, икономист, финансист и юрист с богата

---

⁵ Университетът „Йохан Волфганг Гьоте“ е разположен в космополитния, международен град, явяващ се най-големият финансов и търговски център на Европа – Франкфурт на Майн. Основан е през 1914 г. като граждански университет с частно дарение. От 1932 г. носи името на един от най-известните местни поети и писатели. Вписан е сред водещите международни изследователски университети, предлагащ разнообразие от 170 академични програми, различни научни институти, поставяйки акцент върху интердисциплинарния подход към решаването на сложни проблеми. Университетът е в първата десетица след 150-те най-добри университети в света, обучавайки около 50 000 студенти от цял свят. Той се утвърждава като един от най-желаните центрове за обучение в областта на икономиката, в т.ч. финансите и застраховането, може би поради факта, че в града функционират над 350 представителства на банки и приблизително толкова на застрахователни компании.

езикова култура. Водил е учебни занятия по „Учение за държавата и правото“, „Гражданско право“, „Държавно устройство“, „Статистика“, „Борсови сделки“ и поредица застрахователни дисциплини.

След като проф. Ив. Стефанов напуска училището, тъй като е привлечен на работа към изпълнителната власт в София през м. октомври 1944 г., като управител на Българската народна банка и впоследствие министър на финансите, проф. д-р В. Гаврийски поема изцяло преподаването по застрахователните дисциплини във висшето училище. Той полага неимоверни усилия да съхрани и развие натрупания най-вече германски опит в академичното образование, обучение и изследвания по застраховане, да формира висококомпетентен академичния състав и съвременни учебни програми за обучение по специалност „Застраховане“. По думите на неговия колега ст. преп. Л. Гаврилов цялостната академична дейност и поведение превръща проф. Гаврийски в „**легенда на историята на висшето училище,....пример за обаянието, за неотразимия чар, за флуидите, които се излъчваха от личността му.**“ (Сборник, 1999). Неговият приятел, известният българският писател, сценарист и почетен гражданин на Свищов, г-н Георги Данилов в своите спомени пише: проф. В. Гаврийски „имаше феноменална памет, може да цитира цели страници от научни трудове, при това на немски..., беше пряк, студентите го боготворяха“ (Драганов, Хр., 2010).

От средата на четиридесетте години на миналия век проф. В. Гаврийски работи усърдно за създаването на катедра по застрахователно дело. Кардиналните обществено-икономически промени след 9.09.1944 г. предизвикват радикална реформа и във висшето икономическо образование. Преломна в реструктурирането на висшето училище се явява учебната 1948/1949 г. С одобрението на принципала – Комитетът по наука, изкуство и култура – във Висшето училище се обособяват три отдела (факултета):

първи отдел, финансов и отчетнически със специалности:

- Стопанска отчетност;
- Финанси и банково дело;

втори отдел, застрахователно дело със специалност:

- **Икономика на застраховането;**

трети отдел, аграрно-икономически със специалност:

- Икономика на селското стопанство (Станев, Ст., 1996).

С това решение и утвърдения учебен план от Комитета за изкуство и култура през учебната 1948/1949 г. във Висшето училище за стопански и социални науки – Свищов се поставя началото на обучението по централизирано организираната на национално ниво, държавно

призната функционална специалност – застраховане. На тази основа съвсем логично в училището официално се институционализира и специализирана катедра „Застрахователно дело“ със Заповед № 409/31.01.1950 г. на принципала – Комитетът за наука, изкуство и култура⁶, с първи ръководител проф. д-р В. Гаврийски. Висшето училище придобива популярност в международен план като национален академичен център на застрахователната наука и монополист в академичното обучение по професионалното направление до 1993 г., когато в Университета за национално и световно стопанство – София се открива подобна академична специалност.

Независимо от репресиите, на които е подложено семейство Гаврийски в началото на новия, комунистически тип управление на обществото през 40-те години на миналия век, на които бащата става жертва в първите дни след 9 септември 1944 г., то оцелява. В Свищов синът на убития баща–интелектуалец в столицата, проф. Гаврийски, въпреки сполетялата го тежка съдба за дълго време, продължава преподавателската, изследователската и публикационната си дейност по икономика на застраховането и застрахователно право. Той се утвърждава като изявен академичен лидер и основоположник на застрахователната наука. Като създател и пръв ръководител на първата застрахователна катедра в България, още в началото той разработва солиден учебен план и специализиращите учебни дисциплини, по които катедрата образова и практически обучава дълго време след смъртта на професора.

Проф. д-р В.Гаврийски има заслугата не само за формирането на академическия състав на катедрата, но също така за изграждането, институционализирането и утвърждаването на специалността като единствената научна школа по застраховане в Стопанската академия и страната. Нещо повече – от началото на 70-те години на миналия век, Висшето училище, специалността и катедрата придобиват популярност като единствен национален академичен център на застрахователната наука и обучение в целия бивш социалистически блок до падането на Берлинската стена.

През целия си живот професорът се развива не само като впечатляващ, изключително ерудиран, енциклопедичен, с феноменална

---

⁶ Учебните дисциплини по специалността са: „Теория на застраховането“, „Организация на застрахователното предприятие“, „Застрахователно право“, „Лично и имуществено застраховане“, „Застрахователна математика и статистика“, „Застрахователна техника“, „Счетоводство на застрахователното предприятие“, „Анализ на стопанската дейност на застрахователното предприятие“, „Обществено осигуряване“, „Методика на аквизацията“.

памет учен – хуманист, педагог, специалист–застраховател, финансист, юрист, но и като почтен човек, с кауза, с изключително широка обща култура, интелигентност, финес и солидна езикова подготовка (владеене на немски, френски, английски, латински и руски език).

И ако днес българската застрахователна теория и практика бележат сравнително висок професионализъм и се радват на завидни академични и бизнес успехи, това до известна степен се дължи на фундаментите, които проф. Гаврийски и неговите следовници изградиха, развиха и затвърдиха във времето.

Много е писано за обема и качеството на научната и преподавателската дейност на професора, за даваните положителни академични оценки, които тук няма да визираме подробно. Не могат обаче да не бъдат отбелязани особено значимите негови приноси и заслуги за националната застрахователна наука и практика. Преди всичко забележителен факт е, че проф. В. Гаврийски пръв разработва на българска основа теорията (икономиката) на застраховането, на презастраховането и на застрахователното право.

Ще подчертаем още, че специализираните му научни изследвания и публикации са фокусирани главно върху застраховането на кредитите, собствените и привлечените средства, печалбата и рентабилността на застрахователното дружество, застраховането на държавното имущество, застрахователните рискове при превоза, проблемите на спестовността в застраховането, на презастраховането, данъците и пр. Тук не можем да не отбележим, че още през 1941 година чрез пространен критичен анализ аргументирано се противопоставя на принудителното задължително застраховане срещу градушка в земеделието и отстоява правото на доброволност и ценова обективност в бранша (Гаврийски, В., 1941). Забележителна заслуга на проф. д-р В. Гаврийски е разработването на първите фундаментални университетски учебници и ръководства за обучение на поколения студенти в специалността и др.⁷ През периода 1951 – 1956 г. той издава първите академични учебници по застраховане в България: „Организация и планиране на застраховането“ (1951 г.), „Теория на застраховането“ (1953 г.). Той написва първият систематизиран учебник „Застрахователно право“ (1956 г.), който остава все още достатъчно актуален и полезен наръчник за застрахователите и специалистите–юристи, работещи в сферата на застраховането. През

---

⁷ За подробности виж: **Библиография** на трудовете на професор Велеслав Гаврийски . // *Юбилейна научна сесия, посветена на личността и творчеството на : Акад. Иван Стефанов(1899-1980), проф. д-р Велеслав Гаврийски(1909-1976): (Доклади)(Спомени): 5 ноември 1999 г. - Свищов : АИ Ценов, 2000, с. 122-126.*

1963 г. проф. В. Гаврийски написва и първият, в България, учебник „Презастраховане“, чието второ, разширено, издание още служи като солидна база при теоретичните и практическите разработки на учени и специалисти от застрахователната сфера.

Трудовете на проф. д-р В. Гаврийски са на високо световно равнище. От тях са се учили и понастоящем се учат много специалисти по застраховане, презастраховане и застрахователно право. Те са солиден източник на специални знания и ценен принос в българската наука. Достатъчно е и в наши дни да надзърнем специализираните рафтове на всяка университетска и националната библиотека, и ще се убедим в тяхната фундаменталност, актуалност и реална връзка с бизнес практиката.

Професор Гаврийски реално не принадлежи към типа кабинетни учени. Освен на писалището, при всяка възможност, той системно общува със специалистите–практици в застрахователните организации (по онова време ДЗИ и външното застрахователно и презастрахователно дружество „Булстрад“), където, заобиколен от млади и „стари“, дава ценни професионални съвети, коментари и експертни напътствия. Затова всички го боготворяха и доброжелателно уважаваха. Неговата известност е пословична и доказано забележителна. Винаги когато е ставало дума за Стопанската академия, випускниците я свързват предимно със *светлите, незабравими личности – Дарителят–предприемач Димитър Ценов, първият ректор проф. Димитър Бъров, акад. Иван Стефанов и проф. Велеслав Гаврийски.*

Професорът не беше и не е личност само на Стопанската академия. Всички университети, където се изучава застрахователната наука и социалното осигуряване, всички институции, свързани със застраховането, славят неговото име и научно творчество. Той си остава трайно вписан в олтара на незабравимите „учители“ за мнозина випускници и представители на академичните среди, негови съвременници и следовници, добре познаващи и ползващи богатото му теоретично и практическо наследство.

Проф. В. Гаврийски почива твърде рано на 4 октомври 1976 г. в гр. София. С преждевременната му смърт безвъзвратно осиротя не само неговото семейство. Тежка загуба понесе както българската застрахователна наука, така и застрахователната практика. Въпреки скоропостижната му кончина той остави за всички нас, неговите ученици, следовници и на България, богато теоретично и практическо наследство. И това не е случайно, защото следата, която известният учен остави след себе си, е непреходна, с потенциал по нея да вървят и бъдещи генерации застрахователи.

За съхраняването и утвърждаването на националните академични и практически традиции в застрахователното и осигурителното дело, за подпомагането и развитието на проспериращ застрахователен и осигурителен бизнес в глобалната конкурентна среда, базиран на модерни, иновативни концепции, подходи и практики, на свободното движение на капитали и финансови продукти, на 26 септември 1996 г. 45 физически лица (болшинството възпитаници на Стопанската академия) и юридически лица учредяват в гр. София Фондация на името на проф. Велеслав Гаврийски. Това е документирано с подписания на същата дата Устав на фондацията. Особени заслуги за изпълнението на идейния проект има г-н Максим Максимов (випусник на Стопанската академия по специалността „Застраховане“, член на Съюза на българските писатели). Цялостната организационна работа по реалната съдебна регистрация на Фондацията с патрон проф. д-р В. Гаврийски на 01.04.1997 г. извършват г-жа Таня Свечникова и проф. Диана Иванова, както и проф. Методи Христов във функцията му на първи председател на Управителния съвет.

В съответствие с изискванията на Устава при учредяването на фондацията е утвърден съставът и на първия Управителен съвет с 11 члена: Румен Янчев, Максим Максимов, Добромир Гущеров, Теменуга Ненова, проф. Методи Христов, проф. Нено Павлов, проф. Янаки Андреев, проф. Диана Иванова, Снежана Христова, Петрозар Петков и Господин Стоянов.

Понастоящем Фондацията се ползва със заслужен авторитет, позитивни резултати, оценки и внимание от страна на своите членове – юридически и физически лица в банковия и небанковия финансов сектор, публични институции, работодателски и синдикални организации, неправителствения сектор, университети и средни училища, малък и среден бизнес в страната и др. Управителният съвет на Фондацията и нейните членове продължават успешно да реализират своята дейност в рамките на приетите основни проектни направления:

- Практикоприложни проучвания, анкети, оценки и становища относно развитието на небанковия финансов, респ. застрахователен и осигурителен сектор;
- Информационно-издателска и публицистична дейност;
- Научно-конферентни изяви, кръгли маси, публични диспути и професионални лекции;
- Подкрепа на законодателни инициативи, обучения, тренинги и иновации;
- Стипендии и спонсориране на студенти, ученици и специализанти в продължаващото обучение;

- Стажантски практики и летни училища;
- Юбилейни чествания и признателност;
- Номинации на физически лица за присъждане на националния приз: „За цялостен принос в развитието на застраховането“;
- Номинации на физически лица за присъждане на националния приз: „За цялостен принос в развитието на осигурителните системи“;
- Международна дейност, партньорства и мобилност.

Престижните национални призове на Фондацията ежегодно се присъждат на утвърдени професионалисти и мениджъри за цялостен личен принос в развитието на българското застраховане и осигуряване, ценностите на предприемаческата култура и конкурентната перспектива за един по-добър свят. Това са лицата, които в хода на времето и годините със своите професионални, иновационни и лидерски качества, креативен дух и позитивни нагласи са допринесли изключително много за постигането на отлични кариерни и институционални резултати в двата небанкови финансови сектора.

Акцент в международните измерения на дейността на Фондацията са присъдените призове и участието като гост презентатори в конференции на видни представители на застрахователния и пенсионния бизнес в държавите-членки на ЕС, като Федерална република Германия, Кралство Белгия, Република Гърция, Румъния и др.

Забележителното е, че във времето колегите победители показват все по-устойчив професионализъм, експертиза и интелигентно израстване за правене на конкурентоспособен бизнес, системен стремеж да бъдат лидери на пазара, да генерират стабилност и европейска промяна в аспекта на приоритетите и ценностите на бъдещето. Надяваме се тази мисия на Фондацията в духа на ценностите на патрона проф. Гаврийски да продължи и в бъдеще, макар и променяна в хода на времето, защото да отдаваш заслужено признание, е ценност на мъдрите и интелигентните, на признателните и справедливите, на носителите на новото, градивното и перспективата в бизнеса.

Нека по повод 110-ата годишнина от рождението си спомним за достолепния учен и академичен преподавател, добродетелния хуманист, смирено да отдадем нашата дълбока почит, уважение и признателност към проф. В. Гаврийски! Те са частица от идентичността на съвременния университет, от интелектуално вградените в него същностни черти на носителите на академичното знание, наука и култура, доказващи нашето университетско битие. В заключение да си припомним мисълта, че „мъртъв е не този, който е починал, а този, който е забравен“!

Използвани източници

- Гаврийски, В. (1941). Свобода или принуда при застраховането срещу градушка. Осигурително дело, кн. 3, год. I, октомври 1941, с.219-223.
- Драганов, Хр. (2010). История на застрахователната теория и подготовката на кадри за застраховането и осигуряването в България, София, с. 202.
- Павлов, Н. (1988). 50-години специалност „Застраховане и социално дело“, Свищов, с. 11.
- Радков, Р. (2012). Началото: протоколите разказват (Сто години от Завещанието на Д. А. Ценов), В. Търново, с. 84, 115.
- Сборник (1999). Юбилейна научна сесия, посветена на личността и творчеството на акад. Иван Стефанов и проф. д-р Велеслав Гаврийски, Свищов, с.107-108.
- Станев, Ст. (1996). Коренна реорганизация. Вж. Академията през погледа на нейните ректори, Свищов, с. 38-39.
- Тасев, Ал. (2012). Застраховането в България, ИК „Славина“, С. Библиография на трудовете на професор Велеслав Гаврийски (2000). // *Юбилейна научна сесия, посветена на личността и творчеството на: Акад. Иван Стефанов(1899-1980), проф. д-р Велеслав Гаврийски (1909-1976): (Доклади)(Спомени): 5 ноември 1999 г.* – Свищов: АИ Ценов, с. 122-126.

Нено Павлов е професор, доктор на икономическите науки. Бивш ръководител на катедра „Застраховане и социално дело“ през периода 1993 – 2003 г., зам.- декан и декан на факултет „Финанси“, зам.- ректор (1992 – 1999 г.) и ректор (1999 – 2007 г.) на Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов, понастоящем председател на УС на Фондация „проф. Велеслав Гаврийски“, София.

ORCID ID: 0000-0003-2696-7378

Радослав Габровски е професор, доктор. Випусник на Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов по специалността „Застраховане“, студент на проф. В. Гаврийски. Специализирал е застраховане, презастраховане и риск мениджмънт в CAS University (Лондон), в няколко водещи световноизвестни застрахователни и презастрахователни компании във Великобритания, в Застрахователния надзор и водещи застрахователни компании в Германия, в Полша, както и по Риск мениджмънт във Фламандския свободен университет в Брюксел (Белгия) и др. Той е един от инициаторите и основателите и първи Председател на Асоциацията на българските застрахователи. Преподавал е застраховане, презастраховане, теория на рисковете и риск мениджмънт в СА „Д. А. Ценов“ (1977–1988 г.) и понастоящем – във ВУЗФ – София

ORCID ID: 0000-0001-8242-3557

ISSN 0323-9004

Народно стопански архив

Свищов, година LXXIII, книга 2 - 2020

Фрагменти от живота и творчеството на основоположника на академичното образование по застраховане в България

Развитие на българския застрахователен пазар – кризисни предизвикателства на десетилетието

Практики по управление на тежестта на персонала в предприятията в България и Косово

Дигитализация и устойчивост – възможности и предизвикателства пред застрахователния сектор

Изследване и прогнозиране на дълговата тежест на страните от Европейския съюз: задава ли се нова дългова криза в Европа?

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“

СВИЩОВ

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ:

Проф. д-р Андрей Захариев – главен редактор
Проф. д-р Георги Иванов – зам. главен редактор
Проф. д-р Йордан Василев
Доц. д-р Искра Пантелеева
Доц. д-р Стоян Проданов
Доц. д-р Пламен Йорданов
Доц. д-р Румен Лазаров
Доц. д-р Венцислав Василев
Доц. д-р Анатолий Асенов
Доц. д-р Пресияна Ненкова

МЕЖДУНАРОДЕН СЪВЕТ:

Проф. д-р ик.н. Михаил А. Ескиндаров – Ректор на Финансовия университет при Правителството на Руската федерация – федерална държавна образователна институция за професионално образование, Доктор Хонорис Кауза на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов.

Проф. д-р Кен О'Нийл – Почетен професор към Департамента по маркетинг, предприемачество и стратегии на Университет Ълстер, Северна Ирландия и председател на борда на директорите на Школа за социални предприятия в Ирландия.

Проф. д-р Ричард Торп – Професор по развитие на управлението, Бизнес школа на Университета Лийдс, Великобритания.

Проф. д-р ик.н. Григоре Белостечник – Ректор на Молдовската академия за икономически изследвания, Доктор Хонорис Кауза на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов.

Проф. д-р ик.н. Михаил Ив. Зверяков – Ректор на Одеския държавен икономически университет, Доктор Хонорис Кауза на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов.

Проф. д-р ик.н. Олена Непочатенко – Ректор на Умански национален аграрен университет (Украйна).

Проф. д-р ик.н. Дмитрий Лукьяненко – Ректор на Киевски национален икономически университет „Вадим Гетман“ (Украйна).

Проф. д-р ик.н. Андрий Крисоватий – Ректор на Тернополски национален икономически университет, Доктор Хонорис Кауза на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов.

Проф. д-р ик.н. Йон Кукуй – Супервайзор на докторски програми в областта на счетоводството и финансите в университета Валахия – гр. Търговище, Румъния, Доктор Хонорис Кауза на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов.

Доц. д-р Мария Кристина Стефан – Директор катедра „Мениджмънт – Маркетинг“, Университет „Валахия“ - гр. Търговище, Румъния.

Доц. д-р Анисоара Дуика – Катедра „Мениджмънт“, Университет „Валахия“ – гр. Търговище, Румъния.

Екип за техническо обслужване:

Анка Танева – стилев редактор на български език

Ст. преп. Венцислав Диков – координатор и ръководител на екипа за превод, стилев редактор и преводач

Ст. преп. д-р Петър Тодоров – преводач и стилев редактор

Ст. преп. д-р Маргарита Михайлова – преводач и стилев редактор

Ст. преп. Румяна Денева – преводач и стилев редактор

Ст. преп. Иванка Борисова – преводач и стилев редактор

Деяна Веселинова – технически секретар

Благовеста Борисова – графичен дизайн и уеб публикуване

Адрес на редакцията:

5250 Свищов, ул. „Ем. Чакъров“ 2

Проф. д-р Андрей Захариев – главен редактор

☎ (+359) 889 882 298

Деяна Веселинова – технически секретар

☎ (+359) 631 66 309, e-mail: nsarhiv@uni-svishtov.bg

Благовеста Борисова – компютърен дизайн

☎ (+359) 882 552 516, e-mail: b.borisova@uni-svishtov.bg

© Академично издателство „Ценов“ – Свищов

© Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ – Свищов

НАРОДНОСТОПАНСКИ АРХИВ

ГОДИНА LXXIII, КНИГА 2 – 2020

СЪДЪРЖАНИЕ

Нено Павлов, Радослав Габровски

Фрагменти от живота и творчеството на основоположника на академичното образование по застраховане в България /3

Стоян Проданов, Стефан Станимиров

Развитие на българския застрахователен пазар – кризисни предизвикателства на десетилетието /15

Галина Захариева, Дритон Сюлча

Практики по управление на текучеството на персонал в предприятията в България и Косово /33

Йелена З. Станкович, Йовица Станкович, Зоран Томич

Дигитализация и устойчивост – възможности и предизвикателства пред застрахователния сектор /48

Димчо Ивелинов Шопов

Изследване и прогнозиране на дълговата тежест на страните от Европейския съюз: задава ли се нова дългова криза в Европа? /65